

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZAR ÉS APOSTOLI KIRALY KE-
GYELMES ENGEDELMÉSŐL.

Indult Bétsből, Pénteken Aprilis 7-dik napján, 1815-dik esztendőben.

Frantzia Ország.

Abból, a' mit a' Bétsi Udvari újság-
nak a' múlt Keddtől fogva kijött darabjai-
ban ezen országról találunk, elégnek tart-
juk a' következendőkét szórolszóra ide
tenni: —

Az a' katona Systema, úgy mond,
mellyel Bonaparte Frantzia országba visz-
szá jött 's Parisig előnyomult, a' hol ő azt
a' fő hatalmat, a' melyről közönséges kö-
tések által a' nemzetnek nyilvánosságos ki-
vándóságával meg égygyezőleg 's ennek való-
ságos javára nézve lemondott vala, magá-
nak ismét vissza ragadta, mind nagyobb-
nagyobb mértékben kezd kifejtődni.
Itt most csak a' katona munkálkodik 's ez ad-
ja a' hangot; és ha szintén azon vidékeken,
a' hol Bonaparte keresztül utazott, a' pa-
rasztság, mint ezen útózásának leírásában
erőssítettik, örvendezve a' katonasággal
égygyűit kiáltozott is; mindazonáltal vala-
meddig a' polgári társaság fenn-áll, ebben
soha nem fogják csak a' parasztok, vala-
mint szintén a' katonák sem, a' nemzetet
vagy ennek képviselőit tenni. A' valósa-
gos nemzet, t. i. a' jószágos emberek,
kereskedők, tudósok, a' nemesebb mester-
ségeknek folytatói, 's több e' félék, most
mintba mind meg siketültek volna Fran-
tzia országban; halgatnak, 's ez által-éleg-
gé kinyilatkoztatják, melly kevésse fejez-

ze-ki ez az ő nyakokba taszított új rend
és új uralkodás azt a' nemzeti akaratot,
a' mellyet Bonaparte illy sokszor emleget.
Ezek az eszmélődések kinekinek önként jö-
nek elméjébe, midőn a' MonttörbenMártzius'
24-dikén kijött tudósításokat olvassa, a'
mellyekben még is talál a' közönséges er-
költsi ember annyi vigasztalást, hogy lát-
hatja belőlök, hogy csakugyan hűségeselek
maradtak némely Frantzia Marschallok az
ő hittel tett fogadásaikhoz, és úgy látszik,
hogy a' magok Királyok' ügyét betsülete-
sen védelmezték. Az említett tudósítások
e' képpen következnek a' Monitörben: —

„A' Bellunói Hertzeg (Victor) a'
második osztálybéli ármádeval a' Császár
ellen Parisból útnak indulván, 's az ő Rége-
mentjei, a' Császárnak közeledését megért-
vén, egymásután mind felszurkálták a' há-
rom színű bokrétát, mellyet a' Hertzeg lát-
ván, eltávozott tőlök, és: ők tovább foly-
tatták útjokat a' magok régi bokrétáikkal.
A' 3-dik és 4-dik osztályokban, a' Prefek-
tusnak 's némely Generálisoknak minden
iparkodásaik mellett is előrintották, a' nép,
a' katonák, 's az ő tisztj-ik a' régi nemzeti
bokrétát. Oberster Jacqueminot, a'
Regyiói Hertzeg (Oudinot) Adjutánsa, ma
(24-dikben) a' katona parádén adta által
azokat a' köszöntő irásokat, mellyeket
ezen két osztályokból külömbkülömb se-
regek küldöttek a' Császárnak. Valamint

Burgundiában és Franche-Comtében, úgy Alsatziában is mindenütt három színű zászlók lobognak. Gen. Pajol Orleansban felszuratta vala a' három színű bokrétát, de Marschal St. Cyr oda érkezvén őtet fogásra tétette, 's a' kapukat, hogy a' Császárhoz által partolni akaró katonák ki ne mehessenek, bezáratta; az első vasas vitéz Regiment azonközben ezen kapukat kitörte, melynek látására St. Cyr elenyészett. Rouen és egész Normandia felszurta a' nemzeti bokrétát, a' melly után Castries úr Diepebe vévén-bé magát, hajóra ült. Bretagne tartományában nagy hazafiuságot mutatott a' nép nevezetesen Rennes városában; Piré és Bigorre Generálisok tiszteikkel és Regimentjeikkel egyetemben irásokat küldöttek-bé a' magok buzgóságok felől, 's az után útnak indultak, hogy Hertzeg Bourbonnt megtámadják, a' ki 20 dikban hagyta vala oda Angers városát. Angouleme Hertzegné Bourdeaux városát oda hagyta; 's hajóra ült. Hertzeg Angoulem 20-dikban elment Nismes városából; néhány fegyveres tsapatok utánna indultak, hogy a' tenger' partjától elszorítsák. Marsiliában még az utolsó tudósításoknak elindulásokkor fehér bokrétát hordoztak; laistromot nyitottak, hogy az emberek abba neveiket bérván a' Császár ellen mennyenek; a' katonaságban forrott a' méreg, hogy a' népet a' lázasztók által elszábitatni és zendülést gerjeszteni szemelte; az Brelingi Hertzeg (Massena) a' lármázóknak zabolán való tartatásokon iparkodott. Eddig kétségkívül őt is letsendesítette a' Császár' Párisba lett megérkezésének híre a' lármázókat. A' Touloni lakosok leg jobb hazafiúi buzgósággal felszurtták a' nemzeti bokrétát.

„A' Császár (így szoll a' 25-dikben költ Monitor) ma mustrát tartott a' Thuillieria udvarán a' Lefol és Düfour Generálisok osztályaikkal 's a' régi testőrző seregbeli Granadírosokkal és Vadászokkal. Egy-

gyik ezek között által adta a' Császárnak a' Batalion régi Sassát, melynek ő mind ez ideig gondját viselte. A' Császár azt a' szívéhez nyomta és a' tisztekhez egy beszédet intézett. A' seregek örvendezve kiáltottak. A' Császárhoz minden felől érkező köszöntő irások ilyen formálgal fejezik ki magókat minnyájan: —“

„Frantzia ország és a' Császár mintenek többé egymástól elszakadva. A' gyáva szívűek a' hazát elárulták vala; az ország a' maga Fejedelmével együtt, erejét és a' maga ditsóságának érzését is elvesztette vala. Ez az armáda, melly magát a' hazára nézve ily érdemessé tette, a' gyalázat és feleldekenység tárgya lett; valami kevés számu, másokat kiszorító jusokkal bíró emberek kapták-el annak titulussát, méltóságait, és megérdemelt jutalmait; a' régi szolgaság által fenyegettetett népnek 's a' vitézeknek Obajtásai által hivatván, ismét megjelent közöttök az ő Császárszék, 's az ő szíveikben ismét felelevenedett a' nemzeti bétsületnek érzése 's az ő régi tetteinek nagysága. Mi esküszünk, hogy a' Császárnak és az ő Házának törvényei alatt akarunk élni halni.“

Ezen tzipra tudósítások után követeknek ugyan tsak a' Monitorben számos Dekretomok, a' mellyekről azt lehet általjában megjegyezni, hogy ezek által a' Királytól tétetett minden bölts végzések megváltoztattak. Több az, hogy egygyik ezen Dekretomok között még a' könyvel való kereskedésnek kormányozását is minden Censúrával és Censorokkal egygyütt eltörli 's határ nélkül való nyomtatásbéli szabadságot állit vissza, annak nevében (a' mi legnevezetesebb) a' ki eddig ezen szabadságnak leg nagyobb üldözője volt, minden igazságnak közönségessé való tétetést irtózással gyűlölte.

A' Mártius' 26-dikán kijött Monitor ezeket írja maga magáról: —“

Monitör ezen túl nem fog hivatal szerént való újságlevél lenni. Ennekutánna minden hivatal szerént való zikkelynek valamelyik Minister' kezessége alatt kell kiadattni. Ez után tsak a' Törvények' Bulletinnye tartatik hivatal szerént való nyomtatványoknak.

Az után következnek nem tsak ezen Monitörben, hanem minden Párisi újságokban, a' Hadi Minister' kezessége 's ilyen cím alatt: *Hivatal szerént való zikkelyek*, a' következő tárgyak. —

„A' Trevisói Hertzeg (Mortier) tudósításainak sűmmázatja: A' Bourbon Familiának feje (a' Király) Gróf Lille Mártzius' 23-dikán délután Lille várát és Frantzia országot ide hagyta, hogy Meninbe menjen (Flandriába). Az Orléansi Hertzeg is elment 24-dikben Lilléből, útját Tournay felé vevén. Valenciennes, Maubeuge, Avesne, Landrecies, Quesnoy, Condé, Dünkirchen, Gravelines, Bergues, egy szóval az északi minden Frantzia várak, kifüggesztették a' nemzeti zászlókat. Tsak egy szempillantatig is meg nem zavartatott a' tsendesség ezen 16-dik katona osztályban. —

„A' Reggioni Hertzeg (Oudinot) tudósításainak sűmmás foglalata, 23-dikban: Metzben és a' napkelétre fekvő minden Frantzia várakban azon egy lélek uralkodik a' nép és katonák között; mindenütt a' nemzeti zászlók lobognak és a' három színű bokréta hordoztatik. —

„A' Császár Adjutánsa Gróf Kaffarelli tudósításainak sűmmázatja Martz. 23-dikán: Bretagne tartományában tsendesség uralkodik. Rennesben a' Császár' mejképet győzedelmi örvendezéssel hordozták szélllyel. Ezen napnyúgoti vidékeken sohol el nem vettek semmit a' Státus' kassáiból. A' Vendének fellázasthatatása azok előtt is tsak képzelődés' játékának látszik lenni, a' kik azt munkába akarták venni. A' Hertzeg Bourbon

Angliába való általevezésére Nantesben megtétettek a' készültek.

Műdön Mártzius 25-dikén, így szoll a' Monitör, a' Császár a' Thuilleris udvarán 10 gyalog, 6 lovas és 2 ágyúzó Regementeknek mustráját tartotta, nem volt ezen Regementnek egy ember hijjok, kivéven a' 4 dik Regementnek Obersterét, a' ki roz magaviseletéért letétetett. A' tisztek a' mustraközben a' Császár körül öszsze gyülekeztek, a' ki e' képpen szollott hozzájuk: — Köszönet néktek és a' Frantzia népnek, hogy a' Császári thronus ismét vissza állott, a' melly már az egész országban megesmértetett, a' nélkül, hogy egy tsepp vér kiontatott volna. Gróf Lille, Gróf Artois, Hertzeg Berry, Hertzeg Orleans, túl mentek a' mi északi határainkon, idegen földön keresvén magoknak menedék helyet, Néhány Chouans csoportok organizálni akarták magokat Poitouban és a' Vendében, de a' mellyeknek szélllyel oszlattatásokra elégségesek valának néhány arra felé közelítő Batalionok és a' népnek gondolkodása módja. A' Bourboni Hertzeg, a' ki abban foglalatoskodott, hogy ezen tartományokban támadást gerjesszen, már hajéra ült Nantesben; 's több e' félek.

A' *Journal General de France* azt erőssíti, hogy Napoleon eloszlatta a' Lyoni nemzeti lovasságot, azért, hogy nem adot kíséret csoportot az Artésiai Grófnak mikor onnét eltávozott, és Páris felé vissza indúlt.

Marschal Suchet megérkezett Straszburból Párisba. — Marschal Jourdan Mártzius 25-dik napján megjelent a' Napoleon udvarló palotájában. — Marschal Augereau (a' Castiglionei Hertzeg) megnyerte, hogy jószágába kiútozhasvák.

A' Párisi Monitör hosszasan kiadta a' *Napoléon Elba szigetétől fogva Párisig va-*

zó, katonás utózását, melly egy valóságos románhoz hasonlító előadás. Mi is ide tesszük summásan: —

„A Császár, úgy mond, tudósíttatván a felől, hogy a Frantzia nép minden jussait, a mellyeket 25 esztendőig való tsatázásai és győzelmei által szerzett vala magának, elvesztette, és hogy a Frantzia armádáknak betsülete megtámadtatott légyen: eltökélte magában, hogy ezt az állapotot megváltoztassa, a Császári thronust, melly csak egyedül szolgálhat kezeségül a nemzet jussaiért, vissza állítsa, s azt a Királyi thronust elenyésztesse, mellyet a nép számkivetett vala, azért, minthogy ez csak a nemzet kevés részének fogja pártját. Februárius 26 dikán estvéli 5 órakerült fel egy 26 ágyus *Brigge*, 400 testőrökkel. Más három hajókra, mellyek a kikötőhelyben találtatván elfoglaltattak, felültek még 200. gyalog katonák, 100 Lengyel-lovasok, és egy 200 emberekből álló *Flanquör* (a sereg szárnyait fedezni szokott) Batalion. Eleintén kedvezni látatott a szél, és a hajó Kapitánya *Chautard* remélette, hogy a sziget körül tsavargó Anglus és Frantzia hajókat virattig hátokmegé hagyhatják. De megsalattott, minthogy alig érkeztek *Elbának St. Andre* nevű tsutsához, hogy a szél eltsendesedett, s virattig csak 6 tengeri-mértföldet tehettek, s még tsak *Elba* és *Capraja* között lévén, a vigyázó hajókat magok körül szemlélték tsavarogni. A környülállás veszedelmesnek látszott lenni, többek a hajósok közzül úgy itéltek, hogy jó leszen vissza térni s *Porto-Ferrajóba* bévezni: de a Császár azt parantsolta, hogy tsak folytatni kell az utat, azt tartván utolsó égyetlenegy módnak a megmenekedésre, hogy a Frantzia vigyázó hajókat tegyék magokévé. Ezen hajók voltak egy *Brigg* és két *Fregát*, a mellyeken ülő emberek felől tudni lehetett azt, hogy hajlások lesznek a Császárhoz való állásra,

s a három színt *Lokretának* felszurására. Dél után erőssödni kezdett a szél, és 4 órakerült *Livornó* táján voltak az útasok. Egy *Fregátot* 5 órányira, mást a *Korsikai* part felé, egy *Linea* hajót pedig egyenesen felejek evezni, szemlélték; 6 órátszában pedig éppen mellejek érkezett egy Frantzia *Brigg*, úgy hogy meg is esmerték, hogy a *Zephir* nevű legyen, a mellyet *Andrioux* nevű egy igen jó hazafi indulatú Kapitány vezérel. Némelyek úgy itéltek, hogy jó leszen ezt meg szollítani s fel szúrattni velle a három színű zászlót: de a Császár tsakugyan jobbnak találta meg parantsóit a maga katonáinak, hogy főrevalóikat vegyék le s bújjanak el a fedél alá, s ha külömben elevezhetnek a Frantzia *Brigg* mellett, tehát ne adják néki tudtára célzásokat. *Taillade* nevű hajóshadnagy a Császár *Brigg*jen, és *Adrieux*, jól esmerték egymást, s mihellyest annyira közelítették egymáshoz hogy a szót hallani lehetett, beszélgettek együtt. Kérdezte *Taillade* *Andrieuxtól*, hogy nem izen-e valamit *Genuába*? s azután még néhány komplimentot mondván egymásnak, végezetre nélkül elváltak egymástól, hogy tsak gyánihatta volna is *Andrieux*, hogy mit szígyen ez a töredékeny hajó. Februárius 2-8dikára viradó éjjel jó kemény szélünk volt. Viradólag még egy 74 ágyus hajót szemléltünk meg, de a melly nem látatott reánk ügyelni; 28 dikban reggel szemünkbe tűntek a *Nolisi* partok, és déltájban *Antibes*. *Martzius* 1-ső napján reggeli 8 órakerült beveztünk a *Juani* öbölbe. A Császár először 25 embert küldött ki a testőrök közzül a partra, oly rendeléssel, hogy ha ott battériát találunk, azt foglalják-el. Ezen csoportnak az a gondolatja jött, hogy az *Antibesben* őrizeten lévő Bataliont részükre megnyerje, s bement oda vigyázatlanul; mert az ott lévő Királyi Komendans a hidat felvonatta, s a kaput bezáratta; az ő emberei fegyverhez

kaptak, de tsakugyan meg betsülték azt a bekrétát, melly hajdan kedves volt előtök; tisztelettel viseltettek az idős katonákhoz. Azonban tsakugyan nem volt a Kapitányunk próbatétele szerentsés, 's az ő emberei fogságban maradtak. Délutánni 5 óráig véghez ment a *Juani* partra való kiszállítás, a' fegyveresek a' hód' feljöretele előtt tanyába szállottak; a' Császár meg ezen éjjel útnak indúlt innét a' maga maroknyi vitézeivel; 2-dikban estve, 20 órai útozás után, Cannes, Grasse, és St. Vallier nevű helyen által *Ceranon* nevű faluba érkezett; *Cannesben* oly indulattal fogattatott, melly első jeléül szolgált az ő próbatétele' jó következeéseinek. —

„Mártzius' 3-dikán *Vareme* ben halt, 4-dikben *Digné* ben ebédelt a' Császár. A' föld' népe az egész Alsó Alpesi Departamentben, hallván, hogy megérkezett a' Császár, össze szaladott az országútakra, oly módon kimutatván a' maga jó indulatját, hogy azt kétségbe hozni többé nem lehetett. Gen. *Cambonne* 40 Granadírosokkal előre küldetttén, 5-dikben el foglalta a' *Sisteroni* hidat és erősséget. Ezen éjjel *Gap* ban bált a' Császár 50 emberekkel; a' *Dauphinei* vidékeken való népnek a' Császár' megjelenése miatt, 's a' nemesség ellen való gyűlölségre nézve ki mutatott tüzes felbuzdulása, eléggé kinyilatkozatta annak ohajtásait. *Gap* ot 6-dikban délutánni 2 órakor hagyta-el a' Császár, a' midőn a' lakosok mind az utak mellett állottak. Midőn a' *St. Bonneti* lakosok látták volna, hogy melly kevés fegyveresek kísérik a' Császárt; azt projektálták, hogy fére kell verni a' falukon a' harangokat, és az egész népet fel kell költeni a' Császár kísérésére: de a' ki ezt az ajánlást (gondolni lehet, mitsoda okból) nem fogadta-el. A' Császárnak a' katonasághoz és a' néphez, 's az ő testőrzőinek a' magok fegyveres pajtásaihoz intézett proklamatiókból *Gap* ban néhány ezer nyomtatványok készítették vala, a' mel-

lyek villámláshoz hasonlító sebességgel szellyel repültek egész *Dauphine* tartományában. Ez nap' (6-dikban) éjjel *Gap* ban halt a' Császár. A' Gen. *Cambonne* előlmenő tsapatjának 40 emberei *Müre* mellé előnyomúlván szembe találkoztak egy 6000 emberekből álló seregnek szélső tsoportjával, a' melly sereg a' Császár' továbbielőnyomulásának meggátolására küldetett vala ki *Grenoble* ből. Gen. *Cambonne* beszelleni skart annak szélső vigyázóival, de olyan választ kapott tőlök, hogy a' nékiek meg volna tiltva, melly után ezen szélső vigyázók tsakugyan vissza vonták *Grenoble* felé magokat 3 órányira. Megértvén ezen történetet a' Császár, oda maga elment, a' hol az 5-ik Regimentből egy Bataliont, egy Szapor és Minor Kompaniát, valami 7 vagy 8 száz embert talált, sorban állva, 's oda küldötte *Rouil* nevű Svadronyos Kapitánt, hogy jelentse meg nékiek a' Császár' meg érkezését: de ez sem mehetett annyira, hogy meg halgattatott volna, minthogy meg volt parantsoltatva a' katonaságnak, hogy semmi közösülésbe belé ne avatkozzék. Már most le szállván lováru a' Császár egyenesen szembe ment a' Batalionnal, 's testőrzőitől kísérttén 's magát meg esmérttévén, így szóllott: A' ki a' Császárt meg akarja ölni, most meg ölheti — a' melyre ilyen közönséges felkiáltást kapott feleletül: Éljen a' Császár! Ez a' vitéz Regiment a' Császár vezérlése alá tartozott volt az ő Olasz országai táborozásaiban. A' Császári testőrzők és a' katonák végezetre egymással össze ölekeztek; az utolsó azonnal letépték kalapjaikrol a' fejer pántlikát, 's az örömtől megrészegülve a' három színtű tettek-fel, melly után ismét sorba állittatván e' képpen szóllott hozzájuk a' Császár: Én egy maroknyi vitéz tsoporttal jövök, minthogy a' néphez és hozzátok tartok számot; a' *Bourbonok*' thronussa törvénytelen, minthogy azt nem a' népalítottá-fel; ellenére van a' nemzet' akarat-

jának 's az ország' javának, minthogy csak néhány familiáknak javára czéloz. Kérdjétek meg atyáitokat, kérdjétek meg a minden felől ide öszszegyűlkező népet: meghallhatjátok ezeknek szajokból, hogy mitsoda lában álljanak a dolgok. Tizedek, kiszorító jusok, fendalis szolgálatok, 's mind azok a visszaélések fenyegetik őket, mellyektől őket a ti iparkodásaitok meg szabadították vala. Nem igaz-e a mit mondok, falusi lakosok? — Igaz bíz az, így feleltek a körülállók egy szájjal; ismét a föld' göröntseibe akartak kötözni bennünket. Mint egy angyal, úgy jön az Ur a mi szabadításunkra. —

„Most már egyenesen a Grenoble várát oltalmazó sereg ellen kívántvezéreltetni ezen 5-dik Regiment béli Batallion. A' szünetlenül sokasodó nép között kellett elmenni. A' Vicellei nép így szollott: Itt nállunk van a' revolúciónak születése' helye; itt fog még egyszer feltámadni a' Frantzia szabadság; innét fogja Frantzia ország a' maga ditsőségét és függetlenségét még egyszer meg szerezni. —

„A' Császár noha esőssem el vala fáradva, tsakugyan bé akart ineni még ezen este Grenoble várába, a' midőn éppen az a' hír érkezett-meg eleibe, hogy Oberster Labedoyere a' Frantzia országot elborító gyalázat által mélységesen megillettetve lévén, Regimentjével egyetemben a' várban lévő őrző seregnek több részét oda bagyta, és sietve jön, hogy magát a' Császárhoz tsatolja, a' mi fel óra múlva meg is történvén, kettőztette a' Császár' sereginek számát, a' ki már 9 órakor a' Grenoblei külső városban volt, a' honnét a' seregeket mind bevitték vala a' várba, 's

ennek kapuit bévárták: hanem a' vár fokokon 2000 Sapörök, mind régi, és ditsőséges sebekkel befedeztetve lévő katonák, 's éppen az a' 4-dik Ágyúzó Regiment, melybe a' Császár 25 ezredőknök előtte mint Kapitány úgy lépett vala bé, továbbá az 5-dik Regimentnek más két Batallionyai, a' tizenegyedik Linea 's huszadik Huszár Regiment, 's ezeknek hátok megett a' Nemzeti Testörzök 's a' város' lakosi, állván, mind ezek Éljen a' Császár kiáltással töltötték-bé a' levegőt, 's a' kapuk bétorítottván a' Császár 10 órájában az örömtől részeg fegyveresek és sokaság között bément a' várba.

„Más nap' minden tisztviselői Karok' Császár' tiszteletére mentek; 's ezek is éppen azon a' hangon beszéltek, mellyen az előtt a' katonaság; minnyájok úgy nyilatkoztatták-ki gondolkodásaikat, hogy az idegen erő által rájuk tsazittatott Fejedelmek, nem volnának törvényesek, és hogy az ember semmi olyan Fejedelmek erőt tett ígéretei által nem volna megköttetve, a' kik nem kellenek a' nemzetnek. Ez nap (8-dikban) katonai mustrát tartott a' Császár, a' hol az egész Departamentbéli nép jelen volt. Ez a' kiáltás hangzott minden felől: Nem kellenek nekünk a' Bourbonok! Éljen a' Császár, és az általunk válsztott országlás.

(Végezte a' Toldalékban következő) Jobbitások.

A' 27-dik számú Kurirnak 156-dik lapján az első hasábnak 2-dik sorában ez a' két szót, azért reggel, meg kell fordítani, így: reggel, azért. — A' 160-dik lapon az első hasábnak 7-dik sorában a' nyoltzvan után kimaradott ez: ezer.

Aprills 5-ik napján adtak 100 Forint Huszas penzért 404 5/8 forintot Váldó
szédulában. Egy Cs. aranyért 19 forintot 1 1/2 kr.